

Анна Безрукова
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(Умань, Україна)*

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ У ПРАЦЯХ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

Рівень розвитку сучасного суспільства залежить від багатьох чинників, серед яких педагогічна культура його членів, зокрема батьків, посідає значне місце. Завдання, що стоять сьогодні перед школою – виховання високоморальної, всебічно розвинутої, гармонійної особистості, – не можна вирішувати без активної допомоги громадськості, без свідомої участі сім'ї. Відтак, однією з важливих і складних проблем сучасної педагогічної теорії і практики є формування педагогічної культури батьків як основи вдосконалення сімейного виховання, а одним із шляхів її вирішення – звернення до історичного досвіду, до педагогічної спадщини видатних педагогів.

Педагогічна творчість Василя Сухомлинського багатогранна і невичерпно багата. Впродовж свого життя вчений – педагог переймався багатьма педагогічними питаннями та намагався дати вичерпні відповіді на них у чисельних працях, картинах та оповіданнях. Особливу увагу він приділяв педагогічній культурі батьків та підготовці молодого покоління до батьківства. В. Сухомлинський зазначав, що у світі існує безліч професій, «та є в світі найуніверсальніша – найскладніша й найблагородніша робота, єдина для всіх і в той же час своєрідна і неповторна в кожній сім'ї – творення людини. Хоч би яка у вас відповідальна, складна, творча робота була, знайте, що вдома вас чекає ще відповідальніша, ще складніша, ще тонша робота – виховання людини» [4].

У своїй праці «Батьківська педагогіка» В. Сухомлинський звертає свою увагу на таке явище, як морально-психологічна зрілість батьків до народження та виховання дітей. Він закликає перевірити себе, заглянути собі

в душу та зрозуміти батькам, чи здатні вони любити дітей. Василь Олександрович підкреслює, що любов до дитини починається з любові батька до матері [3]. «Любити свою дружину – це значить шанувати її, берегти, боготворити її – так, не біймося цього слова, вірити розумом і серцем, що вона – найкраща з усіх жінок світу, тому що вона твоя дружина і мати твоїх дітей, отже, не зраджувати її навіть у думці. Може, шановний батьку, тобі здаються дивними слова, може ти думаєш: яке це має відношення до виховання дітей? Пряме, безпосереднє! Подружня любов – це ті найтонші корінці, що живлять дерево материнської й батьківської мудрості. Там, де ці корінці вмирають, зникає і справжня батьківська-материнська любов» [4]. Дитина – це дзеркало, яке відображає сімейні відносини та цінності. В родині, де батько любить матір, дитина розвивається гармонійно не тільки фізично, а і духовно. В. Сухомлинський вважав за необхідне ввести в зміст загальноосвітньої школи необхідний мінімум педагогічних знань, виховувати майбутніх батьків, морально готувати їх до великої відповідальної батьківської місії.

У сім'ї, де є діти, повинна відчуватись батьківська влада. Помиляються ті батьки, які вважають, що спочатку дітям потрібно зрозуміти необхідність покори, а потім вже вони самі будуть коритися. Насправді все відбувається якраз навпаки: звичка до покори, слухняності, вироблена з раннього дитинства, пізніше знаходить своє відображення і в свідомості, в розумінні необхідності коритися. Щоб сформувати у дитини правильне поняття про батьківську владу, треба пов'язувати з звичкою до покори, слухняності. Життєва практика дитини починається задовго до логічного розуміння їм словесних доводів і висновків. У процесі цієї практики дитина повинна отримати досвід покори, досвід підпорядкування. Авторитет батьків залежить від багатьох умов. Однією з таких неодмінних і важливих умов є правильне, уміле використання батьківської влади. Батьківська влада – це не тільки право, а й мистецтво [1].

Помилки у вихованні, як зазначив Василь Олександрович, відбуваються через низьку педагогічну культуру батьків. Щоб вирішити цю проблему, на базі Павлівської школи, де викладав В. Сухомлинський, було створено батьківський університет, де була чітка система педагогічної освіти і пропаганди педагогічних знань серед населення, батьків і навіть старшокласників. У ньому функціонувало кілька груп. Перша – для молодого подружжя, у яких ще немає дітей. У другій займалися батьки дошкільнят, а також були створені спеціальні групи для батьків і матерів учнів різного віку. Так, на заняттях молодят, майбутніх батьків, розмова велася головним чином про культуру взаємин подружжя, про вміння людини керувати своїми бажаннями, узгоджуючи і погоджуючи їх з бажаннями інших людей. Дитина навчається в школі десять років, а її батьки у своєму університеті – тринадцять років. Усі недоліки у вихованні дітей, на думку В. Сухомлинського, можна подолати тільки завдяки тісній співпраці школи і батьків. У вихованні педагогічної культури батьків вчителі прагнули до певної системи і послідовності. Поряд з порадами щодо здорового режиму праці і відпочинку дитини, багатогранної діяльності в дитинстві зверталася особлива увага на духовне виховання дітей. Зокрема, надавалися конкретні поради, як розвивати почуття у дітей. Василь Олександрович підкреслював, що це – одна з основ виховання інтелектуального багатства [2]. Батьківська мова, батьківська життєва мудрість – невичерпне джерело народної педагогіки. В. Сухомлинський вважав, що виховання має доповнюватися самовихованням, тобто зусиллям самої дитини або підлітка, спрямованим на самостійне вироблення потрібних ціннісних морально-вольових чи інтелектуальних рис і якостей особистості та ліквідацію негативних [5, с.56].

В. Сухомлинський звертав увагу батьків на трудове виховання, так як праця формує особистість дитини. Праця в сім'ях стає основою культури людських взаємин [3, с.52]. На думку педагога, в праці розкриваються здібності, моральні та інтелектуальні сили молоді людини, формується її

особистість. Дати дитині радість творення, радість праці, праці на благо людей – це і є справжня мудрість батьківської любові до дітей.

Таким чином, встановлено, що В. Сухомлинський приділяв особливу увагу педагогічній культурі батьків, виявляв недоліки у вихованні та пропонував шляхи подолання проблем. Основні ідеї Василь Олександрович виклав у чисельних статтях та книгах («Мудрость родительской любви», «Батьківська педагогіка»). Аналіз праць відомого педагога приводить нас до висновку, що саме любов до дитини є запорукою успішного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сухомлинский В. А. Важная сторона родительского авторитета / В. А. Сухомлинский // Семья и школа. – 1952. – №10.
2. Сухомлинский В. А. Воспитание без наказаний / В. А. Сухомлинский // Правда. – 1968. – 25 марта. – №85
3. Сухомлинский В. А. Мудрость родительской любви / В. А. Сухомлинский // – М. : Мол. гвардия, 1988. – 304 с.
4. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // Рад. Україна. – 1968. – 8 груд. – 284 с.
5. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // Рад. школа. – К., 1978.